

Esenca slovenske zemlje

Ali ni že sama slovenska dežela krasna baročna cerkev? Ali ji niso visoke in mogočne smreke Pohorja, iz katerih se prepletene dvigajo spevi slavčkov in škrljančkov, kot **orgle**? Ali ji ni rodovitno ljubljansko barje, obdano z valovito pokrajino, kot **oltar**, obit z valovito zasukanimi marmornatimi stebri? Ali ji nista Jalovec in Triglav kot **zvonika**, od katerih se razlega zamolklo zvončkanje krav in zmagoslavno ukanje planincev? Ali ne spominja ta prepolnost kontrastov na razkošnost in zgoščenost naših baročnih tempeljčkov? Kako naj bi se, v taki bujni prepletenosti, v taki prirojeni zaobljenosti, ne rodil barok? Ta slog, ki se je rodil v naši domovini kot odpor strogosti in pravotnosti reformacije, je dal možnost tej prirojenosti, da končno pride na dan v vseh svojih razsežnostih.

Privlačna retorika Svetokriškega se zdi še vedno živa, ko se izpod monumentalne, stoletne lipe na Novi Štifti podamo med **marmor** in pozlačene silhuete oktogonalne cerkvice. Posvetno in nabožno se tu stikata. V njej biva ves duh tiste pristne otročje vernosti, ki pa je vendar tako prijetna, tako slovenska.

Ivo Kerže

Za ta prispevek je Ivo Kerže prejel drugo nagrado na natečaju SKK z naslednjo utemeljitvijo: Tako izražanje kot jezik, posebno pa zrel, samozavesten slog in čut za duhovnost so odlike, ki se zelo poredko pojavijo v tem našem prostoru. Zato je ta kratki esej vreden pohvale in nagrade.

Kako preživeti počitnice

Spet je tu poletje. Poleg vročih sončnih dni nam je prineslo tudi počitnice. Kot vsako leto se nam pojavi vprašanje: "Kako jih bomo preživeli? Kaj bomo počeli?" Pred nami je še mnogo dolgih počitniških tednov. Zdi se nam, da imamo ogromno časa na razpolago, tako da morda živimo tja v en dan in zapravljamo svoj prosti čas. Kako se lahko temu izognemo?

Besedi poletje in počitnice sta za mnoge ljudi sinonima. To pa še ne pomeni, da je treba poletne dni preživeti v brezdelju in jih izrabiti le za zabavo in oddih. Res je, da si je treba zdaj nabrati novih moči, vendar nam počitek ne sme biti edini cilj. Poletje nam namreč nudi še celo vrsto drugih možnosti za izkoriščanje prostega časa.

"Klasičen" način preživljanja počitnic je potovanje. To koristi telesu in duhu, saj prinaša nova doživetja in stike z neznanimi kraji ter ljudmi. Potovanje pa ne pomeni samo obogatitve naše notranjosti, saj sprememba ambienta blagodejno vpliva na celoten organizem. O letoviških in prevoznih sredstvih ni mogoče govoriti na splošno. Njihova izbira namreč odvisi od osebnih nagnjenj, želja, finančnega stanja posameznika. Med potovanjem lahko tudi izpopolnimo svoje poznanje tujega jezika in osebno spoznamo dežele, o katerih smo doslej le brali ali slišali govoriti.

Ker pa na žalost ne moremo potovati celo poletje, si moramo zamisliti tudi nekaj alternativnih možnosti, da uspešno izkoristimo preostali prosti čas. Posvetimo se lahko svojim konjičkom, ki smo jih morda v prejšnjih mesecih zaradi šolskih ali delovnih obveznosti zanemarili. Da se izognemo dolgčas, lahko sežemo po kaki kratkočasni knjigi. Ne pozabimo na prijatelje, s katerimi predvsem poleti preživimo kako prijetno urico. Mogoče si bomo celo poiskali ne preveč naporno delo, čeprav je to v sedanjem kriznem obdobju težko najti.

Skratka, treba si je organizirati čas. Pred vsakim izmed nas se odpira cela vrsta možnosti. Odločimo se za eno ali drugo in si naberimo dovolj energij, ki jih bomo potrebovali jeseni. Do tedaj pa vsem želim prijetne počitnice.

Sara Trampuž

MEDŠKOFIJSKI ODBOR ZA ŠTUDENTE

vabi v soboto, 18. septembra na

VSESLOVENSKO SREČANJE MLADINE

STIČNA '93

I. DEL - v baziliki - od 10. ure do 11.15

- pozdravi gostov
- GRADIMO ZEDINJEN SVET: GEN - mladi iz Marijinega dela (prichevanje in pesmi)
- skupna molitev

II. DEL - na samostanskem dvorišču - od 11.45 do 13.15

- srečanje z Vladom Kreslinom; z njim se bo pogovarjala Ida Bas

III. DEL - ob 15. uri

- sveta maša

Iz trzasko pokrajine bo v Stično odšla organizirana skupina. Za informacije in prijave: Breda Susic, tel. 040/211551

Pogovor s slovenskim politikom

Tokrat je gost naše rubrike deželni tajnik Slovenske skupnosti. Kot je že ustaljena navada, mu prepuščamo besedo, da nam kar sam pove kaj o sebi.

Imenujem se *Ivo Jevnikar*, star sem 39 let. Po poklicu sem časnikar na Radiu Trst A, ukvarjam pa se tudi s publicistiko ter se že vrsto let udeležujem na političnem področju. Imam tudi družino: ženo in dva otroka.

Kako se je začela Vaša pot v politiko?

Bistveno vlogo pri tem je igral Slovenski kulturni klub: profesorja Šah in Peterlin sta nas takrat pritegnila k političnemu delu; mladi smo v tistih letih včasih sodelovali tudi pri volilnih kampanjah (lepili smo naslove na kuverte ipd.). Večji impulz pa je dal Krožek za politična vprašanja, ki smo ga ustanovili in je vanj redno prihajal Drago Štoka: od tod so kasneje izšli nekateri, ki so se nato vključili v Slovensko skupnost (med njimi tudi sedanji tržaški pokrajinski tajnik Martin Breclj); kmalu je bila tu še Mladinska sekcija stranke... in že se je začelo pravo delovanje.

Obvezno vprašanje: na junijskih volitvah je SSK nastopila samostojno ter prejela preko deset tisoč glasov, kar je eden izmed najboljših volilnih izidov te stranke. Ni pa bilo dovolj, da bi imela lastnega predstavnika. Kako gledate na to vsaj moralno zmagano?

Dobro smo vedeli, da je zaradi volilnih reform, ki so krivične do manjšine, in zaradi razpršenosti slovenskih glasov zelo malo možnosti, da bi lahko izvolili lastnega predstavnika v Deželni svet. To smo jasno obrazložili volivcem: nikomur nismo skrivali resnice, da bi potrebovali skoraj dvakrat več glasov. Vsi ti glasovi zavednih Slovencev zvenijo torej kot oster protest proti obstoječim volilnim pravilom in kot odločna zahteva po slovenski prisotnosti na volilnih mestih v Deželi.

Praktično gledano pa so bile volitve velik poraz: kljub moralni zmagi imamo Slovenci zmanjšano število lastnih zastopnikov; nadaljnjih pet let ne bo slišati glasu SSK tam, kjer pride do bistvenih odločitev o skupnih zadevah, kjer naj bi postavljali temelje dialogu in sožitju.

Ivo Jevnikar

Ravno v tem obdobju v Rimu oblikujejo novi volilni zakon za obe veji Parlamenta. Bodo kaj zalegli protesti slovenske manjšine in diplomatski stiki med Italijo in Slovenijo?

Obe veji sta sicer že odobrili vsaka svoj zakon, sedaj je treba čakati na drugo obravnavo. Menim pa, da tudi ta novi zakon za Parlament ne bo posebno naklonjen manjšinski problematiki, kljub nastopu predstavnikov Južnih Tirolcev in Valdostancev (s katerimi je SSK v zelo dobrih odnosih), slovenskega senatorja Demokratične stranke levice Darka Bratine in seveda Slovenije. V Rimu so zavrnil ali spregledali skoraj vse predloge, da bi manjšinam vsaj olajšali zastopstvo: v Senatu so sprejeli le namig o pomoči manjšinam. Mi si vsekakor dalje prizadevamo, bitka ni še pri kraju.

V zamejstvu večkrat slišimo očitke na račun Slovenije, češ da ni dovolj odločna z Italijo. Nekateri govorijo celo o manjvrednostnem kompleksu slovenske države...

Mislím, da pri tem igra zelo veliko vlogo tisk. Prišlo je do pomembnih dejanj slovenske diplomacije, vendar jih tisk ni primerno ovrednotil. Ljudje si na ta način ustvarijo izkrivljeno sliko o delovanju matične države. Pozornost je trenutno bolj uprta v afere, ki pretresajo slovensko politično sceno, vendar

si ne bi upal trditi, da se Slovenija ne zaveda položaja manjšine, ker to ni res: pomislimo le, da je do posegov slovenske diplomacije prišlo tudi v primeru načrtovanega združevanja slovenskih šol na Goriškem in Tržaškem, ki je tudi zaradi tega propadlo.

Prej ste omenili razpršenost slovenskih glasov: odgovornost za to nosijo italijanske stranke, ki niso naklonjene ustanovitvi neke vrste slovenskega nadstrankarskega odbora, ali posamezniki?

Ta problem se vleče od prvih povojnih let dalje, vendar italijanske stranke ne bi mogle preprečiti nadstrankarske povezave Slovencev, če bi bila politična volja med nami za to. Slovenci smo hočeš nočeš trdno vključeni v italijanski sistem. Vodilni slovenski kadri v zamejstvu, ki so vključeni v italijanske stranke, so vezani na lastne stranke, čeprav t.i. baza podpira zamisel o enotnem nastopu Slovencev.

Junija je na balotaži za predsednika tržaške Pokrajine zmagal predstavnik nacionalistične Liste za Trst Paolo Sardos Albertini, predstavniku širše koalicije Francu Codegi pa le za približno 1.700 glasov podvig ni uspel. Mislite, da se je odprtejši del Trsta res naveličal revanšizma in skrajnega nacionalizma, ali so volivci glasovali za Codego le zato, ker so kot edino alternativo imeli Sardosa? Poleg tega so tu še možne jesenske občinske volitve: bomo morda doživeli kaj novega?

Balotaže se je udeležilo komaj 61% volilnih upravičencev, zato je Sardos v bistvu dobil le tretjino vseh možnih glasov: to je po svoje zanimivo. Za Codego sta glasovali vsa slovenska manjšina in tržaška okolica, za predstavnika Liste pa tržaško središče: izidi občinskih volitev bodo zato odvisni predvsem od kandidatur in povezovanja posameznih strank, saj bo za župana glasovala le tržaška občina. Nisem pa velik optimist glede tega: že junija smo bili priča zaprtosti do slovenske stranke tudi s strani Codegovega kroga.

Na balotaži za Pokrajino pa je Codegi gotovo prišlo prav, da se ni nikoli prej ukvarjal s političnimi posli in ni bil torej na noben način vpleten v škandale, ki so sedaj v ospredju.

Ravno o tem: Italijo že leto dni pretresajo škandali o podkupninah ("Tangentopoli"): pred kratkim so aretirali tudi nekaj znanih krajevnih po-

litikov. Ste si mislili, da bo afera prišla na dan tudi v Trstu?

V političnih krogih so že dolgo časa šepetali in namigovali. Zgleda, da se s tistimi pripori stvar še ni zaključila, saj nekateri pričakujejo nova jamstvena obvestila... Tangentopoli je vsekakor revolucija, nenasilna sicer, v italijanskem političnem sistemu. Trst ni izjema.

Prisostvujemo zlomu stare partitokracije in nastanku novih političnih skupin: med temi je daleč najmočnejša Lega lombarda, ki pa nima jasno izdelanega programa...

Lega je med volilno kampanjo dejansko zbirala protestne glasove, nima pa dovolj izkušenj, da bi bila kos nalogam, ki so ji jih zaupali volivci. Tudi se ni izrekla o bistvenih vprašanih in ni zavzela jasnih stališč o marsičem. Ne verjamem pa, da bo tudi v bodoče slavila tak volilni uspeh, ker bo počasi postala del sistema, razmere v državi pa se bodo polagoma umirile.

Kaj lahko kot manjšina pričakuje mo od Lege lombarde? Bo to druga Lista za Trst?

Ne verjamem. Lista zagovarja skrajno nacionalistična, protislovenska stališča, Umberto Bossi (voditelj Lege – op. ur.) pa je politično zrasel ob valdostanskem politiku, ki je imel zamisel o listi manjšin Federalizem, pri kateri je sodelovala tudi SSK. Pristaši Lege pa so sicer zelo "pragmatični" politiki: v Deželi se raje niso dotaknili vprašanja slovenske manjšine, da si ne bi odtujili dela volivcev...

Kaj menite o Bossiju? Očitajo mu demagogijo: po bombnem atentatu v Rimu je takoj izjavil, da je to bilo namenjeno Legi...?

Pred vzponom Lege sem pred časom prisostvoval Bossijevemu shodu v Vidmu in se čudil, kako lahko z demagogijo "navdušuje" ljudi. Sicer pa so vali atentatov vedno spremljali pomembne spremembe na politični sceni v Italiji in se mi zato Bossijeva trditev ne zdi ravno iz trte izvita.

Še zadnje vprašanje: se Vam zdi, da mladi kaj več zaupajo politiki, kot so do nedavnega? Večkrat so se mladi raje oddaljili od nje, češ da je to "umazan posel"...

Mladi se politiki približujejo iz različnih vzgibov, dejstvo pa je, da odtujevanje ne koristi nikomur. Veliko je bilo slišati o lotizaciji, partitokraciji ipd., vendar politika mora biti nekaj drugega: to je prastara zadeva, ki od nekdaj urejuje odnose med ljudmi; če hočemo biti zraven, ko pride do ključnih odločitev, vodi naša pot naravnost v politiko.

Hvala lepa za pogovor.

ZDRUŽENJE KATOLIŠKIH ŠTUDENTOV AMOS,
MEDŠKOFIJSKI ODBOR ZA ŠTUDENTE
in
MLADINSKI ODBOR SLOVENSKE PROSVETE IZ TRSTA

organizirajo

III. DRAGO MLADIH

pod geslom

ŠOLA TRETJEGA TISOČLETJA

OPČINE PRI TRSTU (ITALIJA) – NARODNA UL. 89

PROGRAM:

ČETRTEK, 2.9.

- 16.00-17.00 Zbiranje
17.00 Predavanje mag. TONETA LEVSTEKA:
Vpliv družbenih občil na zavest sodobnega človeka
19.00 Večerja
20.30 Odrska igra **Gospodje in tovariši** v izvedbi dramske skupine A.M. Slomšek iz Ponikve pri Celju
22.00 Odhod v Drago, kjer bo kraj nastanitve

PETEK, 3.9.

- 8.00 Hvalnice
8.30 Zajtrk
9.00 Okrogla miza: **Razmerje med vzgojo in izobraževanjem ter težave v slovenskem vzgojno-izobraževalnem sistemu.** Gostje: ga. prof. ANGELCA ŽEROVNIK, ga. prof. MARTA IVAŠIČ KODRIČ in gdč. ALENKA ŠVERC, dipl. teologinja
12.30 Kosilo
14.30 Predavanje prof. dr. MIHE TIŠLERJA: **Avtonomnost in univerzalnost univerze**
16.30 a) Vključitev v program DRAGE
b) Prosto
21.00 Večer s kantavtorjem Iztokom Mlakarjem

SOBOTA, 4.9.

- 8.00 Zajtrk
9.00 Pohod po Napoleonski poti do Proseka, med potjo sv. maša
13.00 Kosilo
14.00 Refleksija in zaključek

Draga mladih bo potekala od 2. do 4. septembra v parku Finžgarjevega doma oz. **Marijanišča na Opčinah pri Trstu (Italija), Narodna ul. 89.** Okvirna participacija 30.000 ITL se plača na srečanju. Prevoz po lastni izbiri (osebni avto, štop – Opčine so v neposredni bližini mejnega prehoda Fernetiči, do Opčin peljejo tudi avtobusi in vlaki iz Slovenije). Za prenočišče in hrano bo poskrbljeno, **s seboj prinesite spalne vreče;**

Informacije in prijave: do 20. avgusta 1993 na:

- Združenje katoliških študentov AMOS, Koroška 1, Maribor, tel.: 062/24790
– MOŠ, Jurčičev trg 2, Ljubljana, tel.: 061/211136, 223864
– MOSP, Ul. Donizetti 3, I-34100 Trst, tel.: 040:370846

PRIDITE IN PRIPELJITE ČIMVEČ PRIJATELJEV! VIDIMO SE NA DRAGI MLADIH

PRIJAVNICA ZA 3. DRAGO MLADIH

od 2. do 4. septembra 1993, Opčine, Trst

Ime:
Priimek:
Naslov:
Telefon:
Ostal/a bom vse dni: da ne
Če ne, katere?

Psihozanimivosti

Zanimanje za nasprotni spol ima svoje korenine že v otroški dobi, npr. 3-letna deklica se zelo naveže na očeta in skoraj vsaka kdaj reče: "Ko bom dorasla, se bom poročila z očkom." Dečki pa so sprva čustveno bolj navezani na mater. Predšolski otroci sprejemajo zamisel o tesni zvezi med moškim in žensko in v svojih igrav prav radi ponazarjajo poroke, matere in očete. Živo jih zanimajo telesni razločki med spoloma in hočejo vedeti vse, kar se da vedeti o spolnem razvoju in o spočetju. Najstniki sanjarijo o nekom, ki bi ga ljubili in bili ljubljeni. Ta podoba je skoraj vedno sestavljena moških in žensk, ki so bili zanje pomembni v otroški dobi. (Iz knjige "Ljudje v stiski"; priredil prof. Miha Likar)

Pogovor je učinkovita oblika medsebojnega sporazumevanja ljudi; uspešno organizirana oblika osebnega pogovora je intervju. Molk med pogovorom je ena najučinkovitejših tehnik spodbujanja. Sodi med t.i. tehnike siljenja. Z molkom lahko intervjuvanca "prisilimo", da izrazi tisto, kar misli in čuti. Potrebno je le, da umolknemo v trenutku, ko se je pogovor približal kritični vsebini. Čeprav je molk med pogovorom zelo neprijeten, se moramo v vlogi intervjuvarja obvladati vsaj toliko, da ne popustimo prej kot intervjuvanec. (Borut Šali)

Vsak moški ima negativno izkušnjo z žensko. To se zgodi že pred njegovim rojstvom. Tedaj je ujetnik ženske. Devet mesecev je "utelešen" v ženski, dokler ga ONA ne rodi. Rodi se v popolno odvisnost od nje, pasiven, izpostavljen aktivni ženski, brez moči. Embrio ne čuti tako. Moški pa nezavedno nosi v sebi ta spomin, ki se zrcali tudi v njegovih sanjah. Zdi se, kot bi živel v neprestanem strahu, da bo zopet zašel v takšno ujetništvo. (Walter Trobisch)

Ker je ženska bolj celostna kot moški, ga ne želi samo popolnoma ljubiti, ampak bi ga rada imela popolnoma v svoji lasti. Razumljivo je, da moškega pri tem obide groza. Že tako in tako je globoko v njem vkoreninjen strah, ki si ga seveda ne prizna: da ga bo ženska oropala njegove samostojnosti. Morda je ta strah posledica dejstva, da nezavedno ve, kako ga je enkrat že popolnoma posedovala, takrat namreč, ko je bil kot fetus del nje. (Rudolf Affemann)

Bolezen psihiatričnih bolnikov se kaže zlasti v strahu, napetosti in negotovosti, nezaupljivosti, nezadovoljstvu in čustveni neobvladanosti. Vse to bistveno moti bolnikov odnos do drugih. Poleg tega bolnik zaradi teh pojavov tudi sam trpi. Danes še ne vemo za vse vzroke duševnih bolezni, a pomembno vlogo igrajo tudi močni in nezadovoljivi čustveni odnosi, posebnost v otroštvu; (Hubert Požarnik)

Andrej Zaghet

Kratek opis zgodovine poljskih Židov od začetkov 19. stoletja do današnjih dni

Na začetku 19. stoletja zajame vso srednjo Evropo huda gospodarska kriza, ki prizadene predvsem kmetijstvo. Kriza povzroči masivno izseljevanje prebivalstva v mesta v iskanju boljših ekonomskih razmer. V številnih mestih pa Židom odrekajo možnost, da se nastanijo in jim dovolijo, da se naselijo le v določenih mestnih predelih, to je v getu (varšavski geto je bil ustanovljen leta 1809).

V mestih mnogo Židov obuboža, majhna skupina teh pa se v meščanskem okolju dobro znajde; tako se v času industrijske revolucije izoblikuje ožja elita židovskih bančnikov, velikih trgovcev in industrijcev. To omenjam, ker se prav v teh okoliščinah porodijo številni predsodki do Židov, ki se potem vlečejo do današnjih dni. (Židje mislijo le na denar, so skopuhi, skrbi jih le, kako bi obogateli ipd.)

Tako Židje postajajo ekonomsko vedno močnejši, žanjejo veliko uspehov v političnem življenju, zaradi tega pa se oblikuje ideja ogroženosti "pred židovsko nevarnostjo". Ti prvi izrazitejši znaki antisemitizma v moderni dobi potrejo velik del poljskih Židov in zato se poveča odstotek samomorov, istočasno pa nastajajo številne organizacije, ki združujejo židovsko prebivalstvo in stremijo po lastni politični neodvisnosti. V tem času se razvije tudi sionizem, to je gibanje, ki si prizadeva doseči ustanovitev židovske države v Palestini, v kateri bi se lahko združili vsi Židje raztreseni po svetu.

Prva svetovna vojna ne prinese samo slabe stvari poljski židovski skupnosti; prav v tem obdobju pride namreč do narodne prebuditve tudi med Židi. Ustanovi se Judovski narodni komite in leta 1916 je ustanovljena tudi Židovska ljudska stranka, ki vključuje v svoje zahteve pravico do rabe jidis* v uradnih odnosih z oblastmi.

Vsekakor ekonomska kriza v dvajsetih letih in okrepitev antisemitizma po vsej Evropi pripeljeta do vedno večje nestrpnosti tudi na Poljskem. Nacionalna demokratska stranka postaja ved-

no bolj ekstremistična in naleti na plodna tla predvsem med srednjimi sloji in v akademskih ambientih; tako 1932. leta uvedejo na univerzah klopi-geto, ki so namenjene študentom židovske verske pripadnosti, številna delavska združenja postavijo kot osnovno zahtevo v svojih statutih to, da morajo člani potrditi svojo pripadnost arijski rasi...

V 30. letih se med političnimi krogi v Nemčiji in na Poljskem začneja širiti zamisel o uvedbi prisilnega izseljevanja Židov iz teh dveh evropskih držav v Palestino in na Madagaskar. Zaradi tega pristopa problem odnosov Židje – uradne oblasti oziroma Židje – nejudovsko prebivalstvo ni več predmet samo notranje politike, ampak tako prehaja na neko širšo meddržavno raven. Položaj židovske skupnosti je torej iz dneva v dan bolj ogrožen in postaja tarča vedno bolj odkritih napadov in diskriminacij.

Jeseni leta 1938 poljska vlada odzvame državljanstvo 20.000 poljskim Židom, živečim na avstrijskem ozemlju, da jim prepreči povratek domov. Nacistična vlada pa se prav tako hoče znebiti skupine Židov, zato jo pošlje na mejo, da bi izročila Poljski skupino. Vlada v Varšavi pusti priti v domovino le par tisoč Židov, zapre meje in odredi izgon skupine nemških Židov bivajočih na Poljskem. Mladi poljski Žid, Herszel Grynszpan, čigar starši so prisiljeni čakati več dni na poljsko-nemški meji v nečloveških razmerah, ustrelil nekega uslužbenca na nemški ambasadi v Parizu. Ta umor je potem povod za "noč kristalov" 9. novembra 1938. Pozimi med letoma '38-'39 SS dobijo ukaz, da razrešijo židovski problem. V Nemčiji zato uvedejo zelo strogo ločitev med arijci in semiti, ki morajo zapustiti nemška tla. Začetno le malo Židov odide iz Nemčije, nihče si namreč ne misli, da bodo posledice Hitlerjeve politike katastrofalne.

Ko pa diskriminacije postanejo bolj izrazite, začnejo zapuščati državo predvsem bogatejši Židje. Tako ob koncu 30. let letno zapušča Nemčijo 23.000

5 ►

Židov, za primer Poljske pa to število narase na 100.000. Načrti nemških antisemitov se nekoliko zataknejo s priključitvijo Poljske Nemčiji; v Poljski je takrat živelo 3 milijone Židov, o katerih Nemci niso vedeli, kam bi jih dali. SS se najprej odločijo za skupinske pokole. Leta 1940 pa postane ponovno aktualen načrt o izselitvi Židov, zato se začnejo prve deportacije. Nacisti mislijo namreč ustanoviti židovsko državo pod nemško kontrolo na Madagaskarju. Več vidnih nacističnih predstavnikov se s to zamislijo strinja, in res istega leta pripelejo skupino nemških Židov v Gurs in v druga koncentracijska taborišča v Franciji. V teh bi morali počakati za odhod v Afriko. Načrt je potem počasi pozabljen.

Na konferenci na Wannseeju, 20.1. 1942. pa je sprejeta odločitev o načrtnem iztrebljanju Židov. V Auschwitzu začnejo delovati plinske celice spomladi '42. leta. V koncentracijskih taboriščih je umrlo približno 6 milijonov Židov.

V mnogih getih vzhodne Evrope je prišlo tudi do uporov proti prisilnemu izseljevanju in nameščanju po raznih taboriščih. Najbolj znan je upor v varšavskem getu, ki je trajal en mesec in sicer od srede aprila do srede maja '43. leta (letos poteka 50-letnica). Upor se je potem končal v krvi in le malo upornikov je preživelo; eden izmed teh, Marek Edelman, je med ustanovitelji sindikata Solidarność.

V času komunističnega režima na Poljskem je prišlo še do izbruhov antisemitizma in do novih pogromov. Vsekakor se je v zgodnjem povojnem času mnogo Židov vpisalo v Poljsko komunistično stranko v upanju, da bo nova socialistična država bolj pravična in strpna do vseh narodnosti in veroizpovedi.

Današnja poljska vlada je res strpnejša, diskriminacije v javnem življenju so izginile, vendar zlati čas židovske skupnosti v Poljski je dokončno minil.

Zadosti naj vam bo podatek, da na Poljskem živi danes komaj 5.000 Židov.

(*) jidiš: to je jezik velikega dela Židov iz srednje in vzhodne Evrope, je mešanica nemških in hebrejskih besed

Nadja Roncelli

*Člani Slovenskega kulturnega kluba
MARTIN MAVER, MATJAŽ
RUSTJA, MARIJA MAMOLO in
MATEJ ROLICH so pravkar
uspešno opravili maturo na
znanstvenem oz. klasičnem liceju
Prešeren. Odborniki in prijatelji
SKK jim ob tem iskreno čestitajo.*

ČIKOLE ČAKOLE

– Naše zadnje poletne čakole se bodo vrtele okoli ... sprave! Nikar se ne bojte! Nikomur izmed nas ne bo prišlo na misel, da bi se ponorčevali iz tako resne zadeve, kot je ta! Saj nam ni ime Ervin Frtz, pa tudi sodelavci Ljubljanskih novic nismo! Vendar pa ne soglašamo s tistimi, ki pravijo, naj že nehamo govoriti o spravi in da naj te stare stvari že enkrat pokopljemo. Saj bi jih radi pokopali, če bi bile kdaj sploh že odkopane! Pa leži vse lepo pod zemljo... Tam, kjer leži zdaj celo veliki borec in narodni heroj Matija-Maček. Hvala Bogu, bodo rekli nekateri. Njegove žrtve?! Ne, ne, tisti drugi, njegovi prijatelji, ki so mu napisali tako lepo osmrtnico. Navsezadnje se nikoli ne ve... Pravijo sicer, da je bil zadnja leta nekoliko zmeden, toda kaj če bi tista, ponovno ustanovljena komisija kaj preveč vrtala vanj? Morda bi se le česa spomnil...

– Ah, kaj, preteklost je preteklost, kaj bi to vlekli na dan?! Treba je gledati v prihodnost, je rekel nekdo, ki je zelo visoko (ne pa zelo visok), in on menda ve, kaj govori. Glavno, da se imamo vsi radi. Saj se imamo vsi radi, kajne? Mediji so skrajnje objektivni, zdaj celo televizija profesionalno odmerja vsem čas in prostor, ki si ga zaslužijo. Primer? Verska svečanost v Kočevskem Rogu: lepa reportaža, sestavljena v primernem duhu, tako da si je vsak gledalec lahko oddahnil, češ, saj nas nimajo za norca, razumeli so to neizmerno gorje! ... In takoj po tem, praktično prilepljena na to, reportaža z gasilske veselice!! (Seveda nekoliko daljša od prejšnje, ampak to ni nič hudega, na njej je bil sam predsednik Kučan, lepo prosim!) Važna je subtilna psihološka igra: vsak študentek novinarstva ve, kako psihološko učinkuje na gledalca izbira zaporedja novic. Komenoracija strahotnega pokola v Rogu + gasilska veselica. Imeniten mix!!

– Kaj pa bratska ljubezen do organizacij, ki so bile desetletja pastorka v našem zamejstvu? Tudi tukaj vse lepo in prav. Če smo v ul. Donizetti in ul. Macchiavelli pridni in tiho, nas imajo vsi radi. Dopisnik Igor Gruden je poskrbel, da se v Ljubljani o vseh enakovredno poroča. Obisk (menda) skupne zamejske delegacije iz Trsta: Palčič pet sekund, Budin pet sekund, skupna panorama pet sekund (s hrbtne strani). Prireditev v zamejstvu: obletnica Partizanskega dnevnika: spet kako minuto "tutto Palčič" in ne samo, ker je pač lep in pomemben in "naš", ampak ker je v tej minuti povedal, da zgodovinskih resnic ne bomo revidirali. Ni pa bila še poudarjena krilatica o tragikomičnosti tistih, ki jih skrbi, da bi se primorski Slovenci odtujili svojim prvinam (pozneje smo dobili v Primorskem dnevniku izčrpno razlago, da so ti tragikomični elementi člani SSO...). O istočasnem festivalu narodnozabavne glasbe v Števerjanu seveda nič.

– Vsekakor se Igor Gruden poslavlja. Za njim jokata (popolnoma bratsko in enakovredno, torej s popolnoma istimi besedami) TV Slovenija in tržaški Primorski dnevnik. In objavljata tragične ugotovitve, do katerih je ta posebni dopisnik prišel v osmih letih službovanja med slovensko manjšino v Italiji: ena zadeva "Berlinski zid" med ul. Sv. Frančiška in ul. Donizetti, druga pa uboge Beneške Slovence, med katere so tržaške krovne organizacije zanesle svoje zdrahe. Ubogi Gruden! Doživel je, da Beneški Slovenci nočejo vsi trobiti v isti rog (tistega, ki je njemu pri srcu), poleg tega pa je, (potem ko je sam krepko pomagal graditi zgoraj omenjeni zid) prav za slovo naredil usodno napako: omenil je ulico Donizetti!! Potem ko se je osem let trudil, da ne bi poročal o tem, kar se dogaja v tej zloglasni ulici, je prav na koncu izdal, da je vedel za njen obstoj. Kakšen spodrselj!!

Boris Pahor in kritika (5)

Ko je enoletna prepoved vstopa v Slovenijo 21. marca 1976 pretekla, je Pahor šel v Slovenijo in obiskal Kocbeka. A že maja istega leta je bil Pahor kot urednik Zaliva spet sredi ostrega spora s slovenskimi oblastmi, ki so izsledile, da sta Viktor Blažič in Franc Miklavčič sodelovala pri Zalivu, in ju zato zaprla. Tedaj pa Pahor sam ni hotel več prestopiti meje, dokler ne bi bila oba obtožena na svobodi. Pri vseh prijateljih in znancih, ki so v Evropi nekaj pomenili, si je prizadeval za njuno izpustitev. Blažič in Miklavčič sta se vrnila na prostost šele novembra l. 1977. Tedaj se je Pahor znova napotil v Slovenijo, a na meji so ga slovenske oblasti zavrnille. Od takrat ni hotel več prestopiti meje, zato se je s Kocbekom osebno srečal šele l. 1980 v Münchnu. To je bilo tudi njuno zadnje srečanje pred Kocbekovo smrtjo.

Odnosi s slovenskimi oblastmi so se počasi spreminjali in normalizirali. Ob uradnem sprejemu v Ljubljani se je 20.12.1990 predsednik prve demokratske vlade v Sloveniji Lojze Peterle Borisu Pahorju uradno opravičil za način, kako je prejšnja oblast postopala z njim in njegovim delom. V predplebiscitarnem ozračju mu je Peterle izročil simbolično darilo in izrekel priznanje, da je toliko let vztrajal pri slovenski suverenosti, ki se je prav tedaj uresničevala. Od prejšnje oblasti pa se Pahorju ni opravičil nihče.

V dolgem časovnem obdobju od leta 1951, ko je bil Pahor še na začetku svoje pisateljske poti, do leta 1990, ko se bliža njenemu koncu, je bil sredi bolj ali manj ostrih političnih sporov s slovensko oblastjo. Ugovor, da tak čisto političen spor ni ovira za literarni uspeh, saj sta umetnost in politika dve ločeni sferi, ne drži. V totalitarnih režimih hoče imeti oblast nadzor nad

mediji in hoče utišati vsak disharmoničen glas. Pahor je bil tak disharmoničen glas in je svojo vztrajnost in trdoživost plačal tako, da njegovo literarno delo ni doživljalo take pozornosti in priznanja, kot bi ga sicer.

IV. Se je po podelitvi Prešernove nagrade odnos do Borisa Pahorja spremenil?

Na to vprašanje je pravzaprav težko odgovoriti. Nedvomno je bil Pahor s to nagrado dokončno potrjen kot slovenski pisatelj. Njegova osebnost in njegov opus sta bila končno predstavljena v pozitivni luči celi Sloveniji.

Ob podelitvi nagrade je imel Boris Pahor več intervjujev v slovenskih časopisih, po radijskih postajah in na televiziji. Vsi intervjuji so se dotikali več stvari Pahorjeve osebnosti: njegovega življenja, odnosa do Trsta, literarnega opusa, povezanosti s Kocbekom, gledanja na tržaško in osrednjo slovensko stvarnost, sodelovanja v mednarodnih organizacijah za obrambo manjšin, itd. V vseh teh priložnostih je bilo pravzaprav malo prostora namenjenega njegovi literarni ustvarjalnosti. Niti ob tej priliki ni izšel v Sloveniji kak literarno-kritični prikaz Pahorjevega dela. Pač pa je bila sama podelitev nagrade priložnost, da je Pahor s svojim nekonvencionalnim nastopom prenesel pozornost od Pahorja-literata na Pahorja-polemičnega komentatorja dogodkov. Na slovesnosti je namreč predstavila Novega kolektivizma nagrado Prešernovega sklada zavrnila, češ da skupina noče podpirati trenutne kulturne politike. Ta dogodek kakor tudi slavnostni govor pisatelja Daneta Zajca je Pahorja tako vznemiril, da je spregovoril. V kratkem nagovoru je poudaril, da bi moral biti prvi Prešernov dan v samostojni Sloveniji praznik in pomeniti projekcijo slovenske samostojnosti v prihodnost. Slovenci se ne bi smeli ustavljati pri pritlikavosti, malenkostih, morali bi gledati na jutri. Omenil je tudi Zaliv in njegovo vlogo pri ustvarjanju slovenske identitete, ki jo je Dane Zajc zamolčal.

Kljub temu spravljenemu nastopu je bil Pahor spet izpostavljen raznim

kritikam. Najostreje je Pahorja in njegov domnevni nacionalizem napadel Taras Kermauner: "... A ne varajmo se več: današnja slovenska nacionalna država še zdaleč ni v skladu ne z moji zamislivi civilne družbe ne s platformami slovenskih kulturnikov, kakršne so izdelovali kot kritiko partijske od l. '45. Šele najbolj točno jo bom označil, če bom rekel, da je uresničevanje idej Borisa Pahorja. Prešernova nagrada pravkar, pred letom pa državno odlikovanje temu paradigmatičnemu slovenskemu nacionalistu sta le zunanji potrditvi, da je njegov duh tiste državopolitične forme, ki nam danes vlada (...)

Depresija današnje slovenske kulturne ustvarjalnosti, in sploh Slovencev, izvira odtod: iz šoka, iz razočaranja, iz pretresenosti naivnih, ki odkrivajo, da so se v času nacional(istič)ne evforije pustili zlorabiti vlemanipulatorjem, oziroma so se, kar je tragikomično, zlorabili sami. Šele tedaj, ko bodo premagali ta občutek ponesrečenja in znova zavzeli kritično distanco do ND, do (pahorjanskega) nacionalizma, ki je tudi svojevrsten totalitarizem, se jim bodo odprli vrelci umetniškega in miselnega ustvarjanja.²³⁾

Za nekatere ostaja torej Pahor nerazumljiv in nesprejemljiv tako v Sloveniji kot v Trstu. SKGZ mu na primer ob nagradi ni niti čestitala, kaj šele da bi mu priredila sprejem. Absurd je pravzaprav v tem, da ga odklanjajo prav levičarski krogi slovenskega Trsta, iz katerih Pahor izhaja in katerim je ostal v principih zvest.

Na ocenjevanje Pahorjevega literarnega dela torej še vedno vplivajo njegove ideje, ki ne izhajajo toliko iz del samih kolikor iz njegovih nastopov v slovenskih medijih. Treba bo počakati še nekaj časa, da zastarijo politični in nacionalni problemi, ki jih Pahor vedno znova odpira. Šele takrat bo mogoče razlikovati njegovo publicistično dejavnost od literarne in šele takrat bo mogoče oboje pravilno ovrednotiti.

(konec)

RAST, mladinska priloga Mladike. Pripravljala uredniški odbor mladih. Pri tej številki so sodelovali: Breda Susič, Ivo Kerže, Sara Trampuž, Andrej in Neva Zaghet, Nadja Roncelli, Andrej Maver, Alenka Spetič in Katarina Fischer. Številko sta uredili Breda Susič in Manica Maver.

Tisk Graphart, Trst, julij 1993.
Drevored G. D'Annunzio 27/E,
Tel.040/772151

23) Taras Kermauner: Svoboda zgolj sanjanje, Delo, 14.3.1992

Vlak

Tanja je končno odprla oči in se zadržala v temo pred seboj. Ni se ji dalo spati. Od sebe je odmaknila rjuho in odejo ter ju z nogami porinila na kraj postelje. Nekaj trenutkov je molče obležala, nato se je njenih udov znova polastila nestrpnost.

Ne, ne morem ostati tukaj. Moje telo in moje misli so se otresle spanca. Ne da se mi ležati, moje noge že ukazujejo, naj vstanem. Ne morem počakati na jutri. Noč se je spremenila v jutro.

Vzdignila se je in obsedela z rokami v naročju. Glava se je negotovo zazibala. Kmalu bi se znova pogreznila v blazino.

Ne, ne, ne bom več spala!

Noge so se počasi spustile na tla. Tla so zaškripala pod bosimi petami.

Tiho, da se mama ne prebudi! Čisto budna sem, ne mogla bi prenesti, da bi me kdo zopet spodil v posteljo.

Nemir v prsih se je polegel. Spi. Mama še spi.

Odprla je vrata in jih bliskoma zaprla za seboj. Znašla se je sama, sredi hod-

nika, ki ga je osvetljevala medla rumena luč.

Ritmično topotanje koles ob tračnicah. Tu-dum, tu-dum, tu-dum... Vlak je prepeval svojo pesem v noč.

Približala se je oknu in vroče čelo se je naslonilo na hladno steklo.

Oči so se trudile, da bi kaj razločile. Le gosta tema, ki jo je tu pa tam prekinila bela luč z bližnje ceste.

Odprla je okno in se nekoliko nagnila ven. Nočni hlad se je grobo odbijal ob njen obraz. Prepevanje koles ji je polnilo ušesa. Tu-dum, tu-dum, tu-dum... Vedno glasneje, vedno bližje, dokler se ni spojilo z bitjem njenega srca.

Zaprla je okno. Tresla se je.

Seveda mi je mraz! Le spalno srajco imam na sebi, noge pa bose! Takoj, takoj nazaj v posteljo!

Pa ni šla spat. Le volneno majico je pograbila, nato še čevlje. Tako opravljena se je napotila na sprehod po vagonu. Zunaj se je začelo daniti.

Kako mora biti lepo, ko človek lahko potuje. Tudi jaz bi se rada vozila naokrog in spoznavala svet.

Zamislila se je.

Nebotičniki se dvigajo do neba, kot da bi ga radi podprli. Poslušaj, kar jim zvezde šepetajo. Nočnega neba pa ni več nad teboj. Pogled pod sabo. Lučka ob lučki miglja, kot da se je rimska cesta podrla in se z vsem svojim bliščem posula na zemljo. Daleč daleč spodaj pa je tako živahno. Avtomobili švigajo sem ter tja in so podobni ognjenim kresnicam. Na pločnikih kar mrgoli človeških mravelj. Pomisli! Otrešeš se svojega vsakdanjega jaza in se prepustiš življenju. Naj te kot deroča reka odnese na sredo vrtinca. Ničesar naj te ne bo strah! Vsekakor se bo prej ali slej zaslisljalo žuborenje slapa in spoznala boš, da se bliža konec. Ne misli. Do izliva je še daleč.

Besno so se njene misli pognale v osrčje teme, kamor so se zatekle še skrivnosti prihodnosti. Sanjave oči pa so se nenadoma zagledale v čarobno noč, ki se je ovila v očarljivo tišino. Mestece počiva. Kot zaspani otrok se je uklonilo snu. Na nebu mežikajo sramežljive zvezde, kraljuje pa skrivnostna

8

srebrna luna. Kdaj pa kdaj jo zakrije si-vi oblak. Reka se je umirila, valovi se svetlikajo v mesečini. Plavaš na površini, kot cvetni list, ki se je utrgal z drevesa ob bregu. Skozi pomlad, jesen in zimo. Nič ne de, če bo prej ali slej list ovenel. Tako mora biti.

Dremalo se ji je. Takšen mir okoli nje.

Saj res! Vlak se je ustavil.

Kaj, ko bi šla pogledat ven?

Bližalo se je jutro. Zvezde so ugašale, le luna se je še vedno umikala dnevu.

Glej luno! Gledati luno skozi veje prinaša srečo.

Tir se je pred njenimi očmi razprostril v neskončnost.

V neskončnost. Naprej in naprej. Po tračnicah drsiš, ne da bi vedel, kaj te čaka. Prédse gledaš in ne veš, kaj vidiš. Kraje, skozi katere si potovala, dobro poznaš, kaj ne? Dežela, v katero vstopaš, pa ti je neznana.

Tako željna življenja si. Tako nestrpna, da se vse začne! Ali ne pomisliš, koliko poti imaš pravzaprav že za sabo? Zdi se ti, da potuje tvoj vlak zelo počasi. Ali se ne zavedaš, da se venomer pomika naprej? Ne bo se obrnil in zavil nazaj. Četudi si tega ne želiš, bo kmalu pred tabo naslednja postaja. Nato še ena in še ena in še ena... Koliko postaj ti še preostaja, preden ti zapovejo, da izstopiš? Izkoristi vsak trenutek, popotnica!

Veter je zazibal liste na vejah. Zazeblo jo je.

Na peronu. V spalni srajci in čevljih. Čisto tebi podobno. Neumnica. Vsa pre-mražena si. Prehladila se boš. Si predstavljáš, kaj poreče mama, če te za-sači tukaj?

Še zadnjč je pozdravila tračnice ter stekla na vlak. Vtihatopila se je v kupe in zlezla v posteljo. Potegnila je odejo nase. Do nosa. Kako lepo je na toplem!

Spanec jo je že omamljal.

Še nekaj ur vožnje imam pred sabo. Lahko zaspim.

Z blaženim nasmeškom na ustnicah je zaprla oči. Že se je spuščal nanjo sen, ko jo je obiskala še zadnja misel.

Izrabi listek!

Carpe diem!

Alenka Spetič

Spis je prejel prvo nagrado na literarnem natečaju SKK iz utemeljitvijo:

Pripoved je napisana z literarnimi ambicijami, spretno stopnjevana, z vrsto kdaj bolj, kdaj manj dognanih podob. Zgodba se bere prijetno zaradi že kar osebne sloga.

Šola tretjega tisočletja

(Motto študijskih dni Drage mladih)

V prejšnji številki smo že predstavili študijske dneve "Draga mladih", ki bodo tudi letos potekali v parku Finžgarjevega doma oz. Marijanišča na Opčinah (Narodna ulica 89), in sicer od četrta, 2. septembra do sobote, 4. septembra. V tem članku pa bi radi bolje osvetlili delovni oz. študijski del Drage mladih (kot veste, vsebuje Draga mladih tudi kulturne in družabne točke).

Vsaka Draga mladih poteka pod določenim geslom. To pomeni, da predavanja oz. okrogle mize povezuje neka rdeča nit, ki osmišljuje celotne študijske dneve in nakazuje njihovo vsebino in cilj. Mariborska mladina, ki si je zamislila program letošnjega srečanja, je sklenila, da bo motto letošnjih dni "Šola tretjega tisočletja".

Delovna srečanja bodo tri. V enem izmed njih se bo rektor Ljubljanske univerze, dr. **Miha Tišler**, dotaknil problema avtonomnosti in univerzalnosti univerze. Predavanje bo zanimivo in aktualno bodisi za mladino iz Slovenije, ki si zaradi prehoda iz socialističnega režima še gradi in ustvarja tudi nov univerzitetni sistem, bodisi za mlade iz zamejstva, saj predvsem v Italiji že več let prihaja do občasnih študentskih kontestacij, še posebej takrat, ko se govori o reformi univerze.

Letošnja **okrogla miza** pa bo posvečena šolski problematiki. Gostje na njej, in sicer prof. **Alenka Žerovnik**, višja raziskovalna sodelavka na Pedagoškem inštitutu Ljubljanske univerze, ga. mag. **Marta Ivašič**, profesorica na tržaškem Klasičnem liceju, in mlada teologinja, gdč. **Alenka Šverc**, ki se trenutno posveča študiju mladinskega pastora na Papeški univerzi v Rimu, bodo podale svoj pogled na nekatera ključna vprašanja v zvezi s šolstvom. Tako je npr. vprašanje, v kolikšni meri mora biti šola izobraževalna, v kolikšni pa vzgojna ustanova. Kakšno vlogo ima šola v zamejstvu? Kakšna je bila šola v socialistični Sloveniji in kakšna hoče postati danes? Kakšno mesto ima verouk v šoli? Skratka, kakšna je in bo šola III. tisočletja?

Predavanje, ki bo zgoraj omenjenima srečanjem dalo splošnejši okvir, bo poglobilo **problem komunikacije v postmoderni družbi**, ki je vsekakor drugačna od komunikacije, ki je oblikovala človeka v prvi polovici 20. stoletja. Danes hitri razvoj informatike, elek-

tronskih medijev in telekomunikacije kaže na to, da bo človek prihodnjega stoletja drugače vzgojen, da bo znal drugače reagirati na stimulacije zunanjega sveta. To tematiko, ki je zelo aktualna, o kateri pa še nimamo veliko znanstvenega znanja, bo osvetlil mag. **Tone Levstek** z Dunaja.

Prav magistra Levsteka smo zaposlili za kratek razgovor, da bi nam povedal kaj o sebi in nam sam malo bolje predstavil temo, ki jo bo razvil na letošnji Dragi mladih.

Bi se lahko predstavili in povedali, kdaj in kako ste se začeli ukvarjati s problemom komunikacije in sredstev javnega obveščanja?

Rojen sem v Dolenski vasi pri Ribnici. Sem laični magister teologije, študiral pa sem v Ljubljani, Rimu in Jeruzalemu. Trenutno živim na Dunaju, kjer sem direktor študentskega doma in hotela Korotan in predsednik slovenskega kulturnega društva. S problemom komunikacije sem se ukvarjal tako praktično kot teoretično. V svoji drugi diplomski nalogi sem namreč obravnaval prav temo **Pričevanja**. Mediji so danes seveda zelo važno sredstvo tudi za oznanjevanje in za poslednje pričevanje.

Bi nam lahko že vnaprej kaj povedali o temi, ki jo boste razvili na Dragi mladih?

Sredstva javnega obveščanja postajajo danes vedno bolj kompleksen pojav. Učinki, ki jih povzročajo današnji mass-media so ravno tako vedno bolj nepredvidljivi. To je torej problem komunikacije. Iz t.i. pisne kulture, ki je trajala približno 2000 let, prehajamo v novo obdobje, ko ima veliko novih medijev izredno močan vpliv na ljudi. Med temi sta morda najvažnejša film oz. televizija oz. živa slika ter computer. Razkorak med ciljem teh medijev in med njihovimi dejanskimi učinki je čedalje večji, zato pa postaja obvladovanje medijev zelo nujno. Na pastoralnem področju vodi vse to še do drugih specifičnih problemov. Tudi v tem smislu bom razvil svoje predavanje na Dragi mladih.

Vse mlade, ki jih torej zanima tematika letošnje Drage mladih, ali pa tiste, ki bi radi preživeli skupaj s svojimi sovrstniki dva prijetna dneva, vabimo, da se čimprej prijavijo.

Breda Susič